

تقریر درس خارج فقه الصلاة آیت الله اراکی دامت برکاته

مقرر	حجت الاسلام مرتضی اسدیان	جلسه	۴۲	تاریخ	۱۴۰۰/۰۹/۲۲
عنوان ۱	نماز مسافر				
عنوان ۲	شروط تقصیر				
عنوان درس حاضر	شرط سوم از شروط تقصیر: استمرار القصد				

بحث ما در اشکال بر دلیل دوم **مرحوم خوئی** رحمته الله برای اثبات وجوب تمام بر کسی که از خانه اش خارج شده برای سفر به هشت فرسخی، مقداری طی می کند و بعد مردد می شود، در حال تردد مقداری طی می کند و بعد به حالت عزم اول بر می گردد، اما باقیمانده سفر او هشت فرسخ نیست مگر با ضمیمه به مقدار طی شده قبل از تردد. دلیل ایشان بر تمام بودن نماز، عبارت بود از تمسک به یک قاعده عامه که آن را از روایات استفاده کرده اند و آن قاعده این است که:

«کل من کان حکمه التمام لایجب علیه القصر الامع قطع الثمانية فراسخ»

ایشان می فرماید با توجه به این قاعده عام، مکلف در ما نحن فیه باید تمام بخواند و بعد که از تردد خارج شد، مقدار باقیمانده هشت فرسخ نیست، لذا با توجه به این قاعده باز هم باید تمام بخواند. ما در اشکال بر این کبری «کل من کان حکمه التمام لایجب علیه القصر الامع قطع الثمانية فراسخ» اشکالاتی اعم از نقضی و حلی گرفتیم:

گفتیم حکم عام بر همه مکلفین نماز دو رکعتی بوده، و حکم تمام، طبق روایت **صحیح زراره**، برای مقیم اضافه شده است و طبق روایات مقیم کسی است که در وطن خود است و **مؤثقه عمار** که قبلاً مطرح شد می فرماید مسافر در مقابل مقیم است و بر مقیم چهار رکعتی واجب است و از این حکم مقیم مسافر خارج می شود و مسافر کسی است که «من منزله أو قریته» هشت فرسخ خارج شده باشد و در این روایات «خرج من منزله» دارد و نه «من کان حکمه التمام» به عبارت دیگر مقیم زمانی قصر می خواند که «خرج من منزله أو قریته»؛ پس حکم تقصیر برای مطلق «من کان حکمه التمام اذا خرج من محل اقامته» بار نشده است؛ و حکم وجوب تقصیر بر کسی که «من وطنه خرج الی ثمانية فراسخ» وارد شده است. اگر کسی هشت فرسخ طی کند مسافر محسوب می شود، حال اگر بعد از آن، قصد اقامت نماید، در اینجا است که اختلاف ما با **آقای خوئی** رحمته الله خود را نشان می دهد!

سؤال ما این است که در اینجایی که قصد اقامت کرده، از وصف مسافر خارج می شود و مقیم می شود و یا بقی مسافر؟

به عبارت دیگر کسی که بعد از قطع ثمانیه فراسخ قصد اقامت می کند، مقیم عشرة ايام خروج موضوعی دارد از حکم مقیم یا خروج حکمی دارد؟ به عبارت دیگر حکم او عدم وجوب تقصیر است و یا موضوعاً خارج شده؟ آیا اصلاً مقیم نیست یعنی همچنان مسافری است که تمام بر او واجب است؟ یا مقیم است؟ ما می گوئیم این چنین شخصی مسافر است متها مسافری که حکم او وجوب تمام است استثناءً و خروج تخصیصی شده است از تحت «اصل وجوب التقصیر».

بنابراین:

بر مبنای قاعده کلی آقای خوئی رحمته الله باید تمام بخواند، اما بر مبنای ما اصل، وجوب تقصیر بوده و حضرت رسول صلی الله علیه و آله نماز چهار رکعتی از بر مقیم فرض نمودند و مقیم کسی است که مسافر نباشد و مسافر کسی است که «من خرج من وطنه ثمانیه فراسخ» و این شخصی که خارج شده و هشت فرسخ هم طی نموده این شخص هنوز مسافر است و مقیمی که فرض چهار رکعتی بر او واجب شد نیست و حکم او وجوب تمام است مادامی که قصد اقامت کرده و اگر از قصد اقامت خارج شد دوباره همان حکم وجوب القصر بر او وارد می شود اگرچه مسافتی که طی می کند کمتر از هشت فرسخ باشد و این به حکم وجوب التقصیر بر می گردد.

و این قاعده ای که ایشان فرموده اند بله در «کل من كان مقيماً في وطنه لا يجب عليه التقصير الا من خرج من بيته أو قرية ثمانیه فراسخ» مبنا دارد اما در ما نحن فيه این هنوز هم مسافر است و صرفاً قصد اقامت ده روزه نموده و عنوان مسافر شرعی زمانی از او برداشته می شود که برگردد به بیت خود و الا او مسافر شرعی است و قصد اقامه مسافر شرعی بودن او را از بین نمی برند.

بنابراین ایراد ما در این قاعده کلی روشن شد: که ما اینچنین قاعده کلیه ای نداریم.

به نظر ما دو دلیل برای استدلال بر وجوب تمام بر این شخصی که از وطن خارج شد به قصد هشت فرسخ و در میانه راه برای او تردد حاصل شد مقداری رفت و بعد دوباره عزم بر سفر قبلی پیدا کرد متها باقیمانده مسافت نیست ما گفتیم يجب عليه التمام دلیل ما بر این تمام بودن عبارت است از:

۱. ادله وجوب قصر در هشت فرسخی منصرف به سفر واحد هستند یعنی «وجوب القصر في السفر الى ثمانیه فراسخ یعنی في السفر الواحد الى ثمانیه فراسخ» و اگر چند سفر بود مشمول این روایت نمی شود و گفتیم با توجه به تردد در این مسأله سفر، سفر واحدی نیست.

۲. ادله ای که دال بر اشتراط استمرار القصد در کل سفر به ثمانیه فراسخ وارد شده بود من جمله صحیحه عمار؛ این ادله مقید می کند ادله عامه وجوب قصر علی المسافر را به سفری که شخص دارای قصد مستمر باشد و لذا این شخص چون قصد مستمر ندارد لذا تمام بر او واجب می شود.

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ